

gemeente
Neder-Betuwe

KADERNOTA

2009-2012

13-06-2008

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
A. Doel	3
B. Toelichting inhoud	3
2. Financiële kaderstelling	3
3. Algemene ontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering	6
4. Financiële ontwikkelingen	8
A. Resultaat jaarrekening 2007 en Bestuurrapportage I-2008	8
B. Bestuurrapportage I-2008	8
C. Ontwikkeling Algemene uitkering.....	10
D. Reserves en voorzieningen	11
E. Vrijval kapitaallasten	11
F. Belastingen en heffingen	11
G. Grondexploitatie.....	12
5. Inventarisatie onderwerpen kadernota 2009-2012	13
Programma 1 – Bestuur en burger.....	13
Programma 2 – Openbare orde en veiligheid.....	16
Programma 3 – Openbare ruimte.....	17
Programma 4 – Economie.....	19
Programma 5 – Scholing en vorming.....	20
Programma 6 – Welzijn en cultuur.....	21
Programma 7 – Zorg, werk en inkomen	23
Programma 8 – Bouwen en milieu	24
6. Financiële gevolgen programma's	25
7. Nieuwe situatie/meerjarenperspectief	26
A. Meerjarenperspectief versus begrotingsresultaat.....	26
B. Conclusie en advies	27

1. Inleiding

A. Doel

Met deze Kadernota 2009-2012 stellen wij u voor om het algemeen (financieel) kader voor 2009 en de daarop volgende jaren vast te stellen. In deze Kadernota is de Meicirculaire 2008 verwerkt.

B. Toelichting inhoud

De resultaten van de workshops financiële kaderstelling worden in hoofdstuk 2 weergegeven. De gevolgen van de besproken kaders zijn in deze nota verwerkt en de raad wordt gevraagd zich daarover uit te spreken.

In hoofdstuk 3 worden enkele aspecten betreffende de bedrijfsvoering behandeld. Het lijkt ons namelijk goed om u van de ontwikkelingen op dit gebied met mogelijke financiële consequenties in de toekomst op de hoogte te houden.

Hoofdstuk 4 gaat in op de financiële uitgangspositie van de programmabegroting 2009-2012, alsmede op relevante ontwikkelingen daaromtrent.

In hoofdstuk 5 worden de ontwikkelingen in relatie tot bestaand beleid en nieuw beleid beschreven. Tevens worden de financiële gevolgen daarvan weergegeven.

In hoofdstuk 6 wordt een samenvatting gegeven van de in hoofdstuk 5 gepresenteerde ontwikkelingen, gesplitst in de categorieën Onontkoombaar (O), Noodzakelijk (N) en Wenselijk (W).

Hoofdstuk 7 geeft, na verwerking van de gegevens uit de voorgaande hoofdstukken, de onverkorte nieuwe situatie in meerjarenperspectief weer. Ten slotte worden conclusies getrokken, waaruit een daarop aangepast meerjarenperspectief voortvloeit.

2. Financiële kaderstelling

Op donderdag 20 maart heeft de derde en laatste bijeenkomst plaatsgevonden van het project: "Kaderstelling en visieontwikkeling op het gebied van Financiën". Deze avond heeft input opgeleverd voor het college (en de ambtelijke organisatie) om de kadernota 2009-2012 mee voor te bereiden. Voor de volledigheid wordt onderstaand weergegeven welke kaders er zijn meegegeven.

Deze kaders zijn nu verwerkt in deze kadernota. In het vervolg van deze nota zal worden geschetst wat de (financiële) consequenties zijn van deze kaders en op welke termijn eraan voldaan kan worden. Bij het vaststellen van deze kadernota zal uw raad daarom de kaders definitief vaststellen. Op dit moment zijn de gestelde kaders daarom vooralsnog een "richtlijn"; uw raad heeft ze immers nog niet formeel vastgesteld.

Hamerkaders

Onderstaande kaders zijn zonder inhoudelijke bespreking overgenomen op 20 maart. Ten opzichte van de 'hamerkaders' die na 5 en 11 maart waren opgesteld is er alleen ten aanzien van de verbonden partijen een kleine toevoeging. U wordt voorgesteld om de navolgende hamerkaders te vast te stellen:

- Een (onderhouds)voorziening wordt alleen ingesteld als er een beheersplan bij wordt vastgesteld.
- Voorwaarden voor reserves:
 - o Omvang moet minimaal € 100.000,- zijn, anders opnemen in de exploitatiebegroting.
 - o Een reserve wordt alleen ingesteld als daarbij een concreet plan wordt vastgesteld ten aanzien van minimaal de functie en de uitputting.
- Er worden geen ambtelijke uren toegerekend aan investeringen.
- Bij het aanvragen van (investerings)kredieten aan de raad, dienen de exploitatielasten van de investering in beeld gebracht te worden, zodat de raad deze mee kan nemen in zijn afweging.
- Ondergrens investeringen vaststellen op € 25.000,-. Investerings onder deze grens worden niet geactiveerd, maar in de exploitatiebegroting opgevangen.
- Bij de jaarstukken presenteert het college een verschillenanalyse van de investeringsstaat.
- De raad dient jaarlijks bij de jaarstukken gerapporteerd te worden over de realisatie van de beleidskaders van het treasurystatuut.
- De risico-inventarisatie en –actualisatie wordt alleen nog in de begroting en jaarstukken opgenomen, niet meer in de tussenrapportages. Uitzondering hierop zijn wijzigingen in risico's die consequenties hebben voor de (lopende) begroting.
- Rekenrente voor grondexploitaties laten aansluiten rente m.b.t. kapitaallasten.
- Actualisatie van grondexploitaties bij vaststellen begroting en jaarstukken.
- Als het college een strategische grondaankoop heeft gedaan, meldt het dit direct aan de raad.
- Nadat de paragraaf verbonden partijen in de begroting/jaarstukken is verbeterd (jaarstukken 2007), beslist de raad of zij het wenselijk vindt een nota verbonden partijen op te stellen. Later in 2008 zal de raad een discussie voeren over de wijze waarop de raad omgaat met verbonden partijen. Daarbij komen onder andere de vertegenwoordiging in en de informatievoorziening over de verbonden partijen aan de orde.

- In de Dylta wordt een planning opgenomen voor het aanleveren van de nota's die in de financiële verordening (ex art. 212 Gemeentewet) zijn benoemd.
- De nieuwe VNG-modellen voor de 212 verordening worden bezien en het college overweegt of dit aanleiding geeft de verordening van Neder-Betuwe aan te passen.

Besprekkaders

Verder is op 20 maart gesproken over de besprekkaders die nog open stonden n.a.v. de bijeenkomsten op 5 en 11 maart. Daaruit zijn de navolgende kaders naar voren gekomen. Het college stelt de raad voor om de navolgende besprekkaders vast te stellen:

Cluster Risicoprofiel

- De gemeente Neder-Betuwe kiest een risicomijdend profiel. In eerste instantie wordt gestreefd naar een weerstandsratio van 2,0. Deze ratio kan in de toekomst eventueel omlaag als de betrouwbaarheid van de risico-inschattingen groter is geworden.
- De algemene reserve zal een bufferfunctie hebben. Dit betekent dat er geen rentebaten over de algemene reserve in de exploitatiebegroting worden opgenomen.
- De huidige bestaande bestemmingsreserves worden vrijgemaakt om de weerstandscapaciteit te verbeteren. Daardoor ontstaat in 2012 eenmalig extra financiële ruimte.
- Voor investeringen met een maatschappelijk nut wordt gespaard tot de aanschaf kan worden gedaan. Investerings met een economisch nut worden direct gedaan/aangeschaft.
- De afschrijving van een investering start vanaf het moment van ingebruikname.
- Verwachte toekomstige opbrengsten kunnen in kadernota's en investeringsprogramma's worden opgenomen voor het schetsen van een reëel financieel beeld. Op het moment dat budgetten beschikbaar worden gesteld kunnen deze echter alleen worden gedekt met reeds gerealiseerde opbrengsten.
- De winst uit een grondexploitatie mag worden genomen voor afsluiting van het project, maar pas op het moment dat alle (nog) te maken kosten bekend zijn.
- De ambtelijke uren die worden begroot voor grondexploitaties worden volledig toegerekend aan de grondexploitaties. Tevens wordt een budget geraamd voor onvoorziene uitgaven ter grootte van de helft van de toegerekende ambtelijke uren. Indien er daarop een onderbesteding ontstaat, meldt het college dit aan de raad in bestuursrapportages. Daarbij doet het college een voorstel voor bestemming.
- Er wordt een reserve grondexploitatie in stand gehouden, die de grootte moet hebben van de ingeschatte risico's. Indien deze reserve groter wordt dan deze risico's wordt het meerdere afgeroomd naar de algemene reserve en vice versa.

Cluster Investerings

- Onderuitputting van kapitaallasten wordt gemeld aan de raad, die besluit over bestemming.
- Voordelen groter dan € 25.000,- ten opzichte van ramingen van investeringen, worden aan de raad gemeld. De raad besluit over de bestemming van het voordeel.
- Op een later moment zal de raad met het college spreken over de wijze waarop wordt omgegaan met het ramen van onderuitputting van kapitaallasten. (M.a.w. of er onderuitputting moet worden geraamd of niet.)
- Genoemde voorstellen het cluster investeringen zullen door het College via de bestuursrapportages aan de raad worden voorgelegd.

Overige kaders

- (Bestemmings)reserves worden alleen ingesteld om te sparen voor de toekomst én als er een concreet plan aan ten grondslag ligt. Zodra dit plan is afgerond wordt de reserve opgeheven.
- Voor het (groot) onderhoud van de kapitaalgoederen (gebouwen etc.) wordt gewerkt met onderhoudsvoorzieningen. Daarbij wordt de huidige werkwijze gecontinueerd.
- Aan het college wordt een voorstel gevraagd voor kaders die de raad kan stellen ten aanzien van strategische grondaankopen. Deze kaders moeten in ieder geval ingaan op:
 - Het bedrag (per aankoop en/of per jaar) waarover het college kan beschikken voor het doen van strategische aankopen
 - Eventuele verschillen tussen aankopen binnen de rode en groene contouren
 - De wijze waarop de raad wordt geïnformeerd over deze aankopen
- De bepalingen in het treasurystatuut die de bevoegdheid van de raad betreffen kunnen in de financiële verordening worden opgenomen. Daarmee kan de rest van het treasurystatuut door het college worden vastgesteld.
- De nota reserves en voorzieningen zal eens per 4 jaar door de raad worden vastgesteld. De raad wordt wel jaarlijks geïnformeerd over de stand en het verloop van de reserves bij de jaarstukken (en begroting).

Financiële consequenties:

Een tweetal voorgestelde beleidskaders hebben invloed op de financiële positie van gemeente Neder-Betuwe. Het betreft de volgende voorgestelde beleidskaders:

- De huidige bestaande bestemmingsreserves worden vrijgemaakt om de weerstandscapaciteit te verbeteren. Daardoor ontstaat in 2012 eenmalig extra financiële ruimte.
- De ambtelijke uren die worden begroot voor grondexploitaties worden volledig toegerekend aan de grondexploitaties. Tevens wordt een budget geraamd voor onvoorziene uitgaven ter grootte van de helft van de toegerekende ambtelijke uren. Indien erdaarop een onderbesteding ontstaat, meldt het college dit aan de raad in bestuursrapportages. Daarbij doet het college een voorstel voor bestemming.

De financiële consequenties van deze twee voorgestelde beleidskaders is als volgt.

Het begrotingsoverschot in 2012 daalt van 1,00 miljoen euro naar 0,22 miljoen

De algemene reserve stijgt in 2012 van 1,50 miljoen naar 6,40 miljoen. Rekening houdend met een voorgesteld beleidskader dat het weerstandratio 2.0 moet zijn is er eenmalig een bedrag van 4,40 miljoen te besteden voor andere doeleinden.

Begrotingspositie 2012	
Begrotingsoverschot 2012	-1,00 miljoen
Verminderen van bestemmingsreserves	0,11 miljoen
Algemene reserve vrij te besteden	0,32 miljoen
Verlaging toerekening ambtelijke uren aan grondexploitatie	0,35 miljoen
Begrotingsoverschot 2012 na wijzigingen	-0,22 miljoen

Overzicht algemene reserve	
Stand per 01-01-2012	1,50 miljoen
Toevoeging van uit bestemmingreserves	4,90 miljoen
Totaal algemene reserve vrij te besteden	6,40 miljoen
Benodigde algemene reserve voor weerstandsvermogen	-2,00 miljoen
Te besteden voor andere doelen	4,40 miljoen

Strategische grondaankopen

In de vastgestelde Nota Grondbeleid 2007 is bepaald dat het college van burgemeester en wethouders besluit over strategische grondaankopen, passend binnen te realiseren grondexploitaties, tenzij er sprake is van een strategische aankoop waarvoor geen dekking voorhanden is, in welk geval de raad beslist tot het verstrekken van krediet. Dit betekent dus dat voor een aantal aankopen eerst de raad om krediet zal worden gevraagd aangezien hiervoor geen dekking voorhanden is.

Omwille van adequaat handelen is het gewenst dat de raad jaarlijks een bepaald bedrag ter beschikking stelt aan het college waarover beschikt kan worden om één of meerdere strategische aankopen snel te kunnen verrichten.

Ervaringsgewijs is in principe een bedrag per jaar van € 1.000.000,- voldoende om daarvoor enkele dan wel een aankoop te kunnen verrichten. Uiteraard wordt - zoals in deze Kadernota wordt aangegeven - onmiddellijk na aankoop de raad van een dergelijke strategische aankoop in kennis gesteld.

Artikel 169, lid 4, van de Gemeentewet bepaalt dat de raad vooraf in kennis wordt gesteld van een aankoop indien de uitoefening van de bevoegdheid tot het aangaan van privaatrechtelijke transacties ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente.

Mededeling van een aankoop binnen het voorgestelde krediet van € 1.000.000,- achteraf lijkt hiermede in strijd doch past in het kader van het strategisch en daarmee snel aankopen van onroerende zaken. Een en ander is reeds door de raad vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2007. Ten aanzien van ingrijpende gevolgen is namelijk reeds bepaald dat het college niet tot strategische aankopen zal overgaan als er sprake is van exploitatierisico's, onvoldoende urgentie of te hoge verwervingskosten.

In het algemeen zal een strategische aankoop, waarvoor het beschikbaar te stellen jaarlijkse budget voorhanden is, zich veelal buiten de rode contour voordoen. De meeste aankopen binnen de rode contour zullen plaatsvinden in het kader van een (ontwerp)bestemmingsplan waarvoor door de raad een exploitatieopzet - met daarin de nodige verwervingen - is vastgesteld. Deze (eveneens strategische) aankopen vinden plaats door het college met melding daarna aan de raad.

3. Algemene ontwikkelingen ten aanzien van de bedrijfsvoering

Formatieomvang

In het kader van de reorganisatie heeft de gemeente Neder-Betuwe in 2005 een inschatting gemaakt van de benodigde formatie aan de hand van het nieuw in te voeren bedrijfsvoeringmodel en het toenmalige coalitieprogramma.

Door nieuwe wet- en regelgeving (zoals BAG, DURP, WABO, WMO, E-Overheid, BBV), door verdergaande decentralisering van overheidsdiensten naar lokale overheid, door het oppakken van nieuwe (ruimtelijke) projecten en beleidsthema's, en door de toenemende wensen van inwoners en bedrijven om betrokken te worden bij beleid e.d., is duidelijk geworden dat op een aantal cruciale plaatsen in de organisatie de formatieruimte onvoldoende is.

Het uitgangspunt voor de formatieomvang is het organiseren van de benodigde arbeidscapaciteit op het kunnen uitvoeren van de structurele werkzaamheden en een groot deel van de incidentele werkzaamheden met het vaste personeel. O.b.v. huidige en verwachte ontwikkelingen is berekend dat een formatie-uitbreiding noodzakelijk is van 13,63 fte. Door het laten vervallen van enkele openstaande vacatures die niet meer vervuld hoeven te worden en door zogenaamde 'resturen' kan er tegelijkertijd een inkrimp van 4,68 fte worden gerealiseerd. Het netto resultaat is een voorgestelde formatie-uitbreiding van 8,95 fte.

De uitbreiding betreft met name:

afdeling Gemeentewinkel:

- de uitbreiding van het WMO-loket om een kwalitatief goed zorgapparaat aan te bieden dat binnen de wettelijke termijnen alle aanvragen van WMO, schuldhulpverlening en bijzondere bijstand kan afhandelen. De raad heeft gevraagd om bij elke nieuwe aanvraag een huisbezoek uit te voeren. Dit zou nog een extra formatieplaats betekenen. In de voorgelegde aanpassing van de formatie is uitgegaan van het landelijk gemiddelde van 7 tot 10% huisbezoeken van de aanvragen
- een hoofdredacteur voor internet en intranet om te blijven voldoen aan de steeds groeiende eisen aan website en digitale dienstverlening
- extra avondopenstelling van de publieksbalie en de receptie op donderdagavond (daarmee inspelen op de wens van burgers uit de Staat van de Gemeente) en op de ontvangst van bezoekers op thema- en voorbereidingsavonden
- versterken van de bouwbalie (frontoffice werkzaamheden) zodat de dienstverlening aan de klant minder kwetsbaar is

afdeling Ruimte:

- een extra projectleider om de veelheid aan ruimtelijke projecten te kunnen blijven bemensen
- uitbreiden van de werkeenheden Ruimtelijke ordening m.n. t.b.v. ruimtelijke projecten

afdeling Middelen:

- uitbreiding van de werkeenheden ICT om met name het systeembeheer van het uitbreidende serverpark te kunnen blijven bemensen en de ondersteuning in wettelijke trajecten en voor de digitale dienstverlening te kunnen leveren
- uitbreiding van werkeenheden P&O met personeelsadministratie om de ondersteunende werkzaamheden goed uit te voeren
- uitbreiden van werkeenheden DIV t.b.v. de implementatie en het beheer van DecosWeb (digitaliseren van informatiestromen en op termijn bieden van een klantvolgsysteem aan inwoners en bedrijven)

Arbeidsvoorwaarden en p-instrumenten

Levensfasebewust beleid

Leeftijdsebewust beleid is een P-instrument dat erop gericht is om mensen gedurende hun hele werkzame leven gezond, inzetbaar en gemotiveerd te houden. In de CAO is de afspraak gemaakt dat gemeenten in 2008 een beleid hebben ontwikkeld dat is gericht op duurzame inzetbaarheid van werknemers. Goed levensfasebewust personeelsbeleid levert een gezonde organisatie op, waar mensen graag werken. Het bindt mensen aan de gemeente, wat ziekteverzuim en personeelwisselingen vermindert. Uit het Neder-Betuws beleid zullen maatregelen voortvloeien, gericht op de geconstateerde knelpunten in de eigen organisatie.

Informatievoorziening

Binnen de Regio Rivierland zijn tal van samenwerkingsinitiatieven ontstaan. De in 2007 gestarte samenwerking op thema's als ICT, gezamenlijke Kennisbank en BAG, is ondertussen omgezet in een 4-jarig programma Vraaggerichte Dienstverlening. Doel is een uniforme en transparante lokale overheid die informatievoorziening en (digitale) dienstverlening aan burgers centraal stelt en die daartoe een gezamenlijke en efficiëntere organisatie voor beheer van databanken, websites, ICT-voorzieningen vormgeeft. Het verder onderzoeken en opzetten van een Shared Service Centre ICT (SSC-ICT) vormt hier een onderdeel van.

Uit het haalbaarheidsonderzoek SSC-ICT is gebleken dat elke gemeente, dus ook Neder-Betuwe zich in de komende jaren gesteld ziet voor een verzwaring van de inspanning en voor extra kosten, om alleen al aan de wettelijke eisen inzake de digitalisering van informatie en dienstverlening te voldoen. Dit sluit ook aan bij de analyse van het eigen informatiebeleidsplan dat in maart 2008 is afgerond. In dit beleidsplan zijn drie categorieën (toekomstige) projecten, waarin een ICT-component zit, in een meerjarenkalender geplaatst. Het betreft projecten die 1) wettelijk verplicht zijn, 2) voortvloeien uit het coalitieprogramma of 3) wenselijk zijn i.v.m. verbeteringslagen. Voor enkele wettelijk verplichte projecten of projecten uit het coalitieprogramma is reeds budget beschikbaar in de programmabegroting 2008-2011; de overige projecten uit categorieën 1 en 2 zijn in deze Kadernota opgenomen. De noodzakelijke extra menskracht is in de formatie-uitbreiding meegenomen (zie blz. 12). Het totaalbedrag van deze projecten komt uit op € 540.000.

Met de uitvoering van de bovengenoemde projecten uit het informatiebeleidsplan en de extra formatie kan Neder-Betuwe zelfstandig meegaan in de ontwikkelingen rond digitalisering. Mocht uit nader onderzoek blijken dat een SSC-ICT inderdaad een haalbaar concept is, dan kunnen -naar verwachting vanaf 2010- mensen en middelen daar naar overgaan.

Samenwerking belastingen

Binnen de regio is op het terrein van Belastingen eveneens een gemeenschappelijke regeling van start gegaan met vier deelnemende gemeenten, geheten Belasting Samenwerking Rivierenland (BSR): De inwoner heeft voor alle zaken die lokale belastingen betreffen dan 1 loket. Eind 2008-begin 2009 onderzoekt Neder-Betuwe, mede o.b.v. de ervaringen met de dienstverlening van de BSR, de financiële en organisatorische consequenties van de overstap naar de BSR. Het uitgangspunt zou zijn een overstap per 1 januari 2010.

Huisvesting

De huidige huisvesting (met die tijdelijke units die nu reeds vele mankementen vertonen) is verre van optimaal: deze voldoet niet meer aan de wettelijke eisen en normen en draagt niet bij aan de kwaliteit van de dienstverlening aan de klant en bedrijfsvoering. Uit een onderzoek naar financieringsmogelijkheden van nieuwbouw in Casterhoven blijkt dat de varianten "Design & Build" en "Huur" an sich financieel gezien het meest aantrekkelijk zijn.

4. Financiële ontwikkelingen

A. Resultaat jaarrekening 2007 en Bestuursrapportage I-2008

Structurele doorwerking saldo jaarrekening 2007

Het voordelige resultaat van de jaarrekening 2007 bedroeg € 45.439 en bestaat per saldo voor € 94.439 uit incidentele voordelen en een structureel nadeel van € 49.000. De structurele gevolgen zijn in de eerste Bestuursrapportage 2008 opgenomen.

Bestemming jaarrekeningresultaat 2007

Aan de raad is het voorstel gedaan om het resultaat van de jaarrekening 2007 van € 45.439 als volgt te bestemmen.

- De eenmalige bijdrage voor mantelzorg van € 32.624, die in december 2007 via de algemene uitkering uit het gemeentefonds is ontvangen, bestemmen voor mantelzorg.
- Het overblijvende deel van € 12.815 toe te voegen aan de algemene reserve.

B. Bestuursrapportage I-2008

Resultaat Bestuursrapportage I - 2008

De Bestuursrapportage 2008 – I geeft de volgende uitkomsten te zien:

Mutaties Bestuursrapportage 1 2008	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal	-68.531	-214.641	-215.924	-268.863	-270.000

Meerjarig beeld

Na verwerking van vorenstaande gegevens ontstaat het volgende meerjarige beeld:

Overzicht Financiële Positie 2008-2012					
	Meerjarenraming				
	begroting 2008 €	Begroting 2009 €	Raming 2010 €	Raming 2011 €	Raming 2012 €
Financiële positie 2008-2012 inclusief bestaand en nieuw beleid	58.889	276.276	-26.990	-688.751	-700.000
Doorwerking Jaarrekening 2007	0	0	0	0	0
Doorwerking Bestuursrapportage I 2008	-68.531	-214.641	-215.924	-268.863	-270.000
Financiële positie 2008-2012 inclusief berap I 2008	-9.642	61.635	-242.914	-957.614	-970.000
+ = tekort - = overschot					

Uitgangspunten begroting

De begroting 2009 wordt gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

a. Algemeen

Basis vormt het bestaande beleid zoals geformuleerd en geraamd in de Programmabegroting 2008 en de Meerjarenraming 2009-2011 inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de besluitvorming in de raadsvergadering van 24 april 2008.

b. Aantal inwoners

Het inwonertal wordt geraamd op het aantal op 1 januari 2008: 22.445

c. Prijspeil (inflatiepercentage)

Als uitgangspunt wordt genomen het prijspeil van 2008, op basis van de netto materiële overheidsconsumpties (goederen en diensten) zoals beschreven in de meicirculaire 2008 van het gemeentefonds. Dit gegeven is afkomstig van het Centraal Plan Bureau.

Het prijspeil voor de begroting 2009 bedraagt hiermee 2 % (1 % ziet al in de meerjarenraming van de begroting 2008). Voor de meerjarenraming (2010 tot en met 2012) bedraagt het prijspeil 1 % per kalenderjaar.

d. Personeelslasten

De formatie 2009 wordt geraamd op basis van de formatie 2008 inclusief de formatiewijzigingen tot en met de besluitvorming van de gemeenteraad van 24 april 2008.

Vanaf 1 juni 2007 is er sprake van een nieuwe CAO met een looptijd t/m 31 mei 2009. In deze nieuwe CAO is overeengekomen dat de gemeentelijke salarissen per 1 juni 2007 met 2,2% worden verhoogd. Per 1 juni 2008 worden de salarissen nog een keer met 2,2% verhoogd. Tevens is er overeengekomen om de eindejaarsuitkering in 2007 met 0,5 procentpunt te verhogen naar 3,5% en in 2008 met 1,5 procentpunt te verhogen naar 5%.

In de meerjarenraming 2009-2011 is met de bovengenoemde CAO aanpassing rekeninggehouden.

Voor het jaar 2009 wordt rekening gehouden met een totaal gemiddelde loonstijging van 2 %. (1 % ziet al in de meerjarenraming van de begroting 2008)

Voor het jaar 2010 wordt er rekeninggehouden met 1%. Voor de jaren 2011 en 2012 is geen rekening gehouden met loonstijgingen.

Voor vervanging bij langdurige ziekte en zwangerschap, wordt 2,3% van de loonsom geraamd voor alle afdelingen.

e. Rente en afschrijvingen investeringen

Bij het bepalen van de kapitaallasten is het rentepercentage vastgesteld op 5 %.

De ruimte die ontstaat door vrijval van kapitaallasten wordt benut voor vervangingsinvesteringen. Zie verder onder het hoofdstuk "vrijval van kapitaallasten". In de komende jaren zijn geen vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn.

f. Rente reserves en voorzieningen

De basis vormt hiervoor de nota "reserves en voorzieningen 2007" die is vastgesteld in de raadsvergadering van 8 november 2007.

Rentepercentages:

- Het percentage voor de berekening van de bespaarde rente van reserves en voorzieningen bedraagt jaarlijks 5 %. Dit is gelijk aan de rekenrente van 5 % die gebruikt wordt bij het bepalen van de kapitaallasten.
- Aan de algemene reserve wordt jaarlijks geen rente toegevoegd.
- Aan bestemmingsreserves die gevormd zijn ter dekking van kapitaallasten wordt jaarlijks 5 % rente toegevoegd. Dit is gelijk aan de rekenrente van 5 % die gebruikt wordt bij het bepalen van de kapitaallasten.
- Aan de overige bestemmingsreserves wordt jaarlijks rente toegevoegd die gelijk is aan het prijspeil (inflatiepercentage). Het prijspeil voor de begroting 2009 bedraagt hiermee 2 %. Voor de meerjarenraming (2010 tot en met 2012) bedraagt het prijspeil 1 %.

C. Ontwikkeling Algemene uitkering

Ontwikkelingen op het gebied van de algemene uitkering uit het gemeentefonds (conform de voorinformatie over de Meicirculaire 2008) zijn als volgt:

Overzicht van baten en lasten conform de meicirculaire 2008						
Omschrijving	Begroting 2008	Meerjarenraming				
		raming 2009	raming 2010	raming 2011	raming 2012	raming 2013
Baten						
Toename algemene uitkering conform de meicirculaire 2008	-140.723	-692.409	-688.879	-559.154	-555.000	-555.000
Wegvallen van de Verfijninguitkering riolering	0	0	0	66.000	0	0
Wegvallen van de uitkering Wet uitkering wegen	0	0	0	0	0	290.000
Verlaging WWB budget (I) ivm. Decentralisatie langdurigheidstoelage	0	23.250	23.250	23.250	23.250	23.250
	-140.723	-669.159	-665.629	-469.904	-531.750	-241.750
Lasten						
Centra voor Jeugd en Gezin	25.000	50.000	75.000	100.000	0	0
Armoedebestrijding (maatschappelijke participatie kinderen)	22.000	22.000	0	0	0	0
Maatschappelijke stages	5.800	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000
Versterking beleidsinzet t.b.v. uitbreiding en buitenschoolse opvang	8.800	0	0	0	0	0
Kinderopvang inburgeraars	3.300	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
Versterking kwaliteit en toezicht kinderopvang	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
Loonstijging 2009 van 1% naar 2% 2010 1% 2011 en 2012 0%	0	75.000	151.000	154.000	158.000	162.000
Prijsstijging van 1% naar 2% voor 2009 2010 tot en met 2012 1%	0	100.000	101.000	102.000	103.000	104.000
Lagere toevoeging aan voorziening riolering	0	0	0	-66.000	0	0
	67.400	269.200	349.200	312.200	283.200	288.200
	-73.323	-399.959	-316.429	-157.704	-248.550	46.450
Toename meerjarig 2009-2012)					-1.122.642	

Uit het hierboven genoemde overzicht blijkt dat de algemene uitkering uit het gemeentefonds fors toeneemt.

De grootste mutaties binnen de algemene uitkering zijn:

	2008	2009
- een historisch hoog accres voor 2008	€ - 474.000 (voordeel)	€ - 811.000 (voordeel)
- mutaties algemene uitkering i.v.m. nieuwe beleidsterreinen	€ - 67.400 (voordeel)	€ -70.950 (voordeel)
- inhouding t.b.v vorming behoedzaamheidsreserve	€ 297.000 (nadeel)	€ 256.000 (nadeel)
- aanpassing WMO budget i.v.m. indexatie	€ 52.000 (nadeel)	€ 45.000 (nadeel)
- ontwikkelingen WOZ en OZB	€ 0	€ -91.000 (voordeel)
- overige kleine aanpassingen	€ 51.700 (nadeel)	€ 2.750 (nadeel)

Verder zijn de overige ontwikkelingen in de algemene uitkering van belang:

Verfijninguitkering riolering

Per 2012 zal de verfijninguitkering riolering komen te vervallen. Met het wegvallen van deze uitkering is in het huidige Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) rekening gehouden. Dit betekent voor 2012 een daling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds met € 66.000.

Uitkering Wet Uitkering Wegen

Per 2013 komt ook de Uitkering Wet Uitkering Wegen (WUW) te vervallen. Het betreft hier een uitkering van € 290.000. Bij de saneringsronde 2005 zijn alle investeringen die betrekking hadden op deze uitkering afgeboekt.

Mutaties algemene uitkering i.v.m. nieuwe beleidsterreinen

In de meicirculaire zijn extra middelen ontvangen, al dan niet structureel, voor nieuwe beleidsterreinen. Tegenover deze extra baten moeten ook lasten in de kadernota worden opgenomen. Het betreft hier baten via de algemene uitkering. De gemeenteraad is vrij in haar keuze om beleid te laten ontwikkelen voor deze nieuwe beleidsterreinen. In het hierboven opgenomen overzicht (onder lasten) zijn de lasten voor de nieuwe beleidsterreinen inzichtelijk gemaakt op basis van budgettair neutraliteit. Zodra beleid is geformuleerd kan dit gevolgen hebben voor de financiële positie van de gemeente omdat dan lasten structureel opgenomen moeten worden die nu niet (of nog niet) structureel in de algemene uitkering ontvangen worden.

Behoedzaamheidsreserve

Bij de septembercirculaire 2007 en de maartcirculaire 2008 heeft het rijk aangegeven de behoedzaamheidsreserve vanaf 2008 en verdere jaren te halveren. Dit betekent een te verwachten jaarlijkse baat van € 100.000 waarvan de gemeente Neder-Betuwe 50% heeft opgenomen in ramingen van de begroting (€ 50.000). In de meicirculaire 2008 heeft het rijk deze halvering terug gedraaid. Er zal in het najaarsoverleg tussen kabinet en VNG - in september 2008 - worden besproken of, en hoe, de halvering van de behoedzaamheidsreserve als nog gestalte kan krijgen. Voorgesteld wordt om te besluiten de behoedzaamheidsreserve in de ramingen van de begroting te laten staan op 25% van een behoedzaamheidsreserve.

D. Reserves en voorzieningen

In de raadsvergadering van 8 november 2007 is de nota "reserves en voorzieningen 2007" vastgesteld. Deze nota is van een recente datum en alle wijzigingen over deze nota zijn in de jaarrekening 2007 verwerkt. Dit betekent dat in de kadernota 2009 geen relevante informatie over reserves en voorziening is te melden. In 2008 zal er een nieuwe nota "reserves en voorzieningen 2008" worden samengesteld. De planning is dat deze nota "reserves en voorzieningen 2008" in de raadsvergadering van oktober 2008 zal worden vastgesteld.

Reserves en voorzieningen					
Omschrijving	Begroting 2008	Begroting 2009	Meerjarenbegroting		
			raming 2010	raming 2011	raming 2012
<u>Financiële kaderstelling</u>					
Vrij maken van bestemmingsreserves	0	0	0	0	-4.400.000
	0	0	0	0	-4.400.000

E. Vrijval kapitaallasten

De vrijval aan kapitaallasten is voor de jaren 2009 tot en met 2011 in de meerjarenraming opgenomen. De vrijval voor het jaar 2012 bedraagt € 45.000.

Omschrijving	Investering		Vrijval afschrijving	
Politiebureau Zonwering fase 1 1997	6.164	15	-428	Vervangingsinvestering niet meer noodzakelijk
Houtkoperschool CAI-aansluiting	1.291	20	-103	Is onderdeel van het huisvestingsplan onderwijs
Rehoboth Opheusden Eerste inrichting	86.931	20	-8.379	Is onderdeel van het huisvestingsplan onderwijs
Rehoboth Ochten Bouwkosten	154.273	40	-3.796	Is onderdeel van het huisvestingsplan onderwijs
De Hien Dodewaard Stichting	392.295	40	-9.793	Is onderdeel van het huisvestingsplan onderwijs
Sportzaal Ochten Sportmaterialen 2001	5.271	10	-527	Vervangingsinvestering niet meer noodzakelijk
Sanering tank gemeentehuis K	83.413	10	-8.406	Vervangingsinvestering niet meer noodzakelijk
Software begraafplaatsadministratie	30.000	5	-6.000	Vervangingsinvestering niet meer noodzakelijk
Begraafplaats Dodewaard Verbetering hoofdpad	16.620	15	-1.402	Is onderdeel van het beheerplan begraafplaatsen
Woonwagenerf Fruitstraat K	47.433	25	-1.897	Is onderdeel van de overdracht
Overname woonwagenerf K	88.268	20	-4.203	Is onderdeel van de overdracht
Berekende vrijval 2012	911.959		-44.934	

F. Belastingen en heffingen

Berekening ontwikkeling opbrengst onroerende zaakbelastingen.

Tarief eigenarenheffing: 3,09

Gemiddelde waarde woning: 250.000

Meer opbrengst OZB	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal woningen	51	129	245	215	109
Meeropbrengst	-15.800	-39.900	-75.700	-66.400	-33.700
Cumulatief	-15.800	-55.700	-131.400	-197.800	-231.500

Via dit overzicht wordt in beeld gebracht waarmee de opbrengst OZB wordt verhoogd als gevolg van toekomstige nieuwbouw. Deze meeropbrengst is echter niet betrokken bij de berekening van de financiële ruimte gelet op het areaalacces bij nieuwbouw (uitbreiding infrastructuur etc.) en de verrekening van de OZB met de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

G. Grondexploitatie

De ontwikkeling van het product grondexploitatie wordt bewaakt door periodieke herziening van de exploitaties. Door de herziening als een dynamisch proces uit te voeren, kan een stabiele ontwikkeling van de exploitaties worden bereikt. In 2008 is een start gemaakt met het nadrukkelijker plannen van de werkzaamheden voor grondexploitatie. Deze planning is in meerjarig perspectief ook financieel vertaald naar de exploitaties. Voor 2009 en verder wordt echter verwacht dat een neerwaartse bijstelling van de capaciteit en daarmee financiën noodzakelijk wordt. Aan de hand van de periodieke herziening wordt in de loop van 2008 nader inzicht gecreëerd in de meerjarige capaciteitsplanning en wordt eventuele bijstelling gescheiden ter besluitvorming voorgelegd.

Verwachte winsten en verliezen Grondexploitatie						
	Begroting		Meerjarenraming			Totaal 2009 tot en met 2012
	2008	2009	2010	2011	2012	
	€	€	€	€	€	
Grondexploitatie						
Medel 1	0	0	0	0	-5.200.000	-5.200.000
Herenland	0	0	0	-4.200.000		-4.200.000
Tolsestraat	0	0	-844.000	0	0	-844.000
Bonegraaf west	0	0	0	0	-1.200.000	-1.200.000
Wilhelminalaan	0	0	-365.000	0	0	-365.000
Winkelconcentratie Kesteren	0		600.000			600.000
Winkelconcentratie Ochten		0	600.000			600.000
Totaal verwachte winsten en verliezen grondexploitatie	0	0	-9.000	-4.200.000	-6.400.000	-10.609.000
+ = tekort - = overschot						

5. Inventarisatie onderwerpen kadernota 2009-2012

Hieronder per programma een overzicht van de onderwerpen, die door de organisatie zijn aangedragen:

Programma 1 – Bestuur en burger

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	
Shared Service Center (SSC) ICT Regio Riverenland (O)	Het leveren van een interne en externe dienstverlening conform de uitgangspunten gesteld in het collegeprogramma. Uitgangspunten bij een SSC zijn kostenbesparing, continuïteit en verbetering kwaliteit.	Medio 2007 is gevraagd om een uitgewerkt businessplan, op te zetten door de regio. Op basis van dat plan, de dan benoemde te behalen resultaten en het kostenplaatje wordt de afweging gemaakt om al dan niet te participeren in een SSC. Zie toelichting op bladzijde 6 van deze kadernota.		Incidenteel € 20.000 (afhankelijk van aantal deelnemers) jaarlijks t/m 2011 2010: frictie-kosten SCC-ICT € 30.000	2011 ev.
Informatiebeleidsplan (O)	Adequate (digitale) informatievoorziening en digitale dienstverlening.	Uitvoering van projecten met ICT-componenten, die uit wettelijke verplichtingen en coalitieprogramma voortvloeien. (Zoals verbetering info omtrent bevolkingsgegevens, digitalisering bestemmingsplannen, Wabo etc.). Deze projecten hebben een onderlinge relatie. Het niet uitvoeren van een project heeft gevolgen voor de doorlooptijd van andere projecten.		Totaal € 540.000	
Uitbreiding raadsgriffie (W)	Betere ondersteuning van het raadswerk	Uitbreiding van de griffie met 0,5 fte.		€ 30.000	2009 e.v.
Vervanging geluidsinstallatie (O)	Vernieuwing geluidsinstallatie voor raadsvergaderingen	Vervanging van bestaande geluidsapparatuur		€ 20.000 (incidenteel)	2009
Inhuur derden (O)	Op grond van de uitkomsten in voorgaande jaren werd het budget voor personeelslasten m.i.v. 2007 met € 100.000 verlaagd. Thans blijkt, dat dit bedrag toch nodig is om te kunnen voorzien in leemtes bij vacatures teneinde taken tijdig te kunnen uitvoeren en achterstanden te voorkomen.	Inhuren van tijdelijk personeel		€ 100.000	2009 e.v.

Bestuurlijke samenwerking Bijdrage Regio Rivierenland (O)	Uit de concept begroting van de Regio Rivierenland blijkt dat de bijdrage € 100.000 hoger zal zijn. De belangrijkste oorzaken zijn: - Meerjaren afspraken preventieve verslavingszorg - Resultaten Expeditie bestuursdienst - Meerjarenafspraken collectieve GGZ preventie - Doorwerking bestuursrapportage 2007	Verhoging bijdrage Regio Rivierenland met € 100.000		100.000	2009 e.v.
--	---	---	--	---------	-----------

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	
Verkiezingen (O)	Door het afkeuren van de stemmachines naar aanleiding van klachten en onderzoek door een onafhankelijke commissie zullen voor de geplande Europese verkiezingen in 2009 en/of ongeplande andere parlementaire verkiezingen nieuwe voorzieningen moeten worden getroffen om in de gemeente de burger in de gelegenheid te stellen een stem uit te brengen.	In de huidige situatie is het alleen nog mogelijk met papieren stembiljetten te stemmen. Indien deze situatie gehandhaafd blijft dan zullen stembokjes en stembussen opnieuw moeten worden aangeschaft en aanpassing van het aantal stembureaus moeten plaatsvinden. In juni 2009 zal door het kabinet een besluit worden genomen over een nieuw kiesbesluit. Pas dan zal duidelijk worden wat dit betekent voor de organisatie van de verkiezingen op gemeentelijk niveau.	40.000	10.000	2009
Nieuw gemeentehuis (O)	Adequate huisvesting voor de bestuurlijke- en ambtelijke organisatie	Nieuwbouw in Casterhoven (via D&B of huurvariant)	17.500.000	875.000 (S)	2012
Formatie-omvang (O)	Adequate omvang arbeidscapaciteit ter uitvoering van wettelijke taken en coalitieprogramma	Formatie-inkrimping en –uitbreiding: netto uitbreiding ad 8,95 fte		333.000 (S)	2009
Levensfasebewust beleid (N)	Is erop gericht om mensen hun werkzame leven gezond, inzetbaar en gemotiveerd te houden. Binden van mensen aan de gemeente, wat ziekteverzuim en personeelwisselingen vermindert.	Voorlichting (aan medewerkers over levensfasen), Vitalisering (coaching medewerkers), Verlichten (tijdelijke/gedeeltelijke taakaanpassing)		10.000 (S) 20.000 (I)	2009

Programma 2 – Openbare orde en veiligheid

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	
Criminaliteitspreventie (O)	Bijdrage leveren aan de preventie en bestrijding van veel voorkomende criminaliteit bij jongeren tot 18 jaar.	In samenwerking bureau Halt, politie, justitie en gemeente gaat bureau Halt 23 lessen (€ 208,50), verdeeld over de drie scholen voor voorgezet onderwijs (De Pantarijn, Helicon en het Van Lodestein-college) verzorgen. Inzet van een interventiemedewerker voor gemiddeld 10 per week.		20.000 (Structureel)	2009
Brandweer (O)	Regionalisering brandweer	De verwachting is dat in het kader van de regionalisering van de brandweer de kwaliteitsprogramma's zullen worden verhoogd, hetgeen tot hogere uitgaven zal leiden.	p.m.	p.m.	

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	
Beveiliging bedrijventerrein Bonegraaf (N)	Voorkomen van inbraken in bedrijfspanden	Fysieke maatregelen treffen. De kosten hiervan zijn nog niet bekend.	p.m.	p.m.	

Programma 3 – Openbare ruimte

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	
Landschapsontwikkelingsplan LOP (N)	Uitvoeren van de integrale kwaliteitsverbetering van het landschap met behoud van historische identiteit en verscheidenheid zoals vastgelegd in het LOP	Voor de uitvoering van het LOP zijn subsidies beschikbaar. Voor de co-financiering zullen middelen vrijgemaakt moeten worden.		P.M.	2009 e.v.
Waterplan (O)	Het ontwikkelen van een visie op het stedelijke water en het realiseren van een gezond en veilig functionerend watersysteem waardoor duurzaam en evenwichtig gebruik mogelijk is	De kosten van het waterplan worden deels gedekt uit het verbreed rioolrecht, de rioolheffing. De € 50.000 voor maatregelen in de planperiode 2008 -2012 die niet onder dekking van het GRP vallen, hebben te maken met onderzoek en communicatie. Het gaat om het opzetten van een digitaal loket voor burgers, voorlichting en om nader onderzoek naar de waterkwaliteit en of benoemde knelpuntlocaties inderdaad een probleem zijn (o.a. buurtonderzoek Ochten,). Het bedrag van 627.500 voor de periode 2013 – 2025 wordt voornamelijk ingezet voor het inrichten van bergingscapaciteit.	50.000		2009 - 2012
Bijdrage Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT)	De komende periode zullen we bezien of we de bijdrage aan het Regionaal Bureau voor Toerisme kunnen besteden aan eigen recreatieve voorzieningen				

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	
Parkeerbeleid (N)	Inzicht in parkeercapaciteit en vaststellen parkeerbeleid (kader).	Naar aanleiding van de resultaten van de staat der gemeente, onderzoek verrichten naar de aard en omvang van de parkeercapaciteit. Deze resultaten worden vertaald naar nieuw beleid, zoals parkeernormen. Dit door de gemeenteraad vast te stellen kader dient als basis om parkeersituaties te kunnen beoordelen.	15.000		2009
Investering in de openbare ruimte (W)	Rondweg Dodewaard Rondweg Opheusden Fietspad Broekdijk Verwijzingsborden recreatie/toerisme	Deze investeringen zijn wel in beeld gebracht maar door gebrek aan dekkingsmiddelen is uitvoering voorshands niet mogelijk.	1.700.000 8.500.000 450.000 35.000	P.M	

Programma 4 – Economie

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	

Programma 5 – Scholing en vorming

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	
Huisvestingszorg voor de gemeente voor de scholen gevestigd in de gemeente/scholenbouw Ochten/Kesteren (O)	Voldoende en goede huisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs, tegen acceptabele kosten met zo weinig mogelijk leegstand.	Het jaarlijks opstellen van een huisvestingsprogramma, met investeringsbedragen, waarin de ontvangen aanvragen op basis van de wetgeving, de leerlingenprognose en eerder genomen besluiten worden beoordeeld. Vooralsnog rekening houden met: a. een verdere uitbreiding van de Sébaschool in Ochten naar een 12 – klassige school; b. uitbreiding van de Rehobothschool te Ochten met vier lokalen; c. realiseren van een speellokaal in de Houtkoperschool; d. uitbreiding van de gymnastiekcapaciteit in Ochten; e. in Kesteren geen extra school en gymaccommodatie bouwen (lagere investering) f. de grond in Casterhoven aankopen voor bijzondere doeleinden. Totale investering € 5 miljoen (raadsbesluit d.d. 24.04.2008)	-/- 1.715.000	-/- 90.000 -/- 9.000 -/- 40.000 -/-175.000	2009 2010 2011 2012

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	

Programma 6 – Welzijn en cultuur

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	
Huisvesting bibliotheek Opheusden (O)	Een vaste bibliotheekfunctie creëren in Opheusden. Hiermee wordt voorzien in een betere en modernere bibliotheekfunctie dan er nu wordt aangeboden via de bibliobus.	De bibliotheekfunctie creëren in het nieuw te bouwen wozoco. De bibliotheek fungeert mede als ontmoetingsplek voor de verschillende functies binnen het gebouw.		12.500	2010 e.v.
Huisvesting bibliotheek Ochten (W)	Een vaste bibliotheekfunctie creëren in Ochten. Hiermee wordt voorzien in een betere en modernere bibliotheekfunctie dan er nu wordt aangeboden via de bibliobus.	De bibliotheek vestigen in het voormalig gemeentehuis van Ochten. Wanneer ook de Vicary hierin geplaatst wordt, versterken deze culturele functies elkaar.		12.500	2010 e.v.

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investing	Jaarlasten	
Gebiedsgericht Cultuurbereik Rivierenland (W)	Samenwerken met de gemeenten in Rivierenland met als doel cultureel beleid te verstrekken door bovenlokale projecten op het gebied van kunst, cultuur en cultureel erfgoed.	Aansluiten bij Gebiedsgericht Cultuurbereik Rivierenland. Hier zijn alle gemeenten uit Rivierenland bij aangesloten om meer samenwerking te creëren.		4.000	Vanaf 2009
Regionale sociale agenda (RSA)/ Regionaal Samenwerkingsprogramma (RSP) (N)	Bezien op welke wijze en op welke terreinen de gemeenten in de regio kunnen gaan samenwerken om de sociale infrastructuur te versterken.	In samenwerking met de regio uitvoering geven aan de door de raad op 15 november 2007 vastgestelde regionale sociale agenda en regionaal samenwerkingsplan als onderdeel van Eigenwijs Rivierenland. In de RSA zijn 23 resultaatgebieden benoemd. In 2008 worden de projectplannen opgesteld en moeten besluiten worden genomen over deelname aan de projecten en de financiële inbreng van de gemeente. Bepaalde projecten kunnen wellicht binnen bestaande budgetten worden ondergebracht. Voor nieuwe projecten zijn geen middelen voor handen. Vorenstaande geldt ook voor de opgenomen projecten i.h.k.v. het RSP.		p.m.	2009 e.v.

Programma 7 – Zorg, werk en inkomen

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	
Digitalisering WMO dossiers (N)	Door digitalisering van de cliëntendossiers een betere dossiervorming ten dienste van de cliënten verkrijgen. Hierdoor kunnen de cliëntendossiers ook worden opgenomen in de totale postregistratie middels gebruik van DECOS. Hierdoor zal na afronding van aanvragen geen papieren dossier meer nodig zijn zodat de archivering steeds beschikbaar is voor iedere consulent bij nieuwe aanvragen	Alle dossiers die nu in de archieven zijn opgeslagen worden gescand en digitaal met vermelding van DECOS nummers opgeslagen. Het scannen van alle dossiers zal, door de grote hoeveelheid, in een éénmalige aan een extern bedrijf worden uitbesteed. De papieren dossiers zullen op de voorgeschreven wijze worden vernietigd voorzover dit wettelijk al is toegestaan.		10.000 (Inc)	2009

Programma 8 – Bouwen en milieu

BESTAAND BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	

NIEUW BELEID

Onderwerp	Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat mag het kosten		Jaar
			Investering	Jaarlasten	

6. Financiële gevolgen programma's

Financiële gevolgen

In onderstaande tabel wordt een samenvatting weergegeven van de lasten, die zouden voortvloeien uit de uitgaven, die in de programma's zijn genoemd.

O= Onontkoombaar, Onuitstelbaar, Onvermijdbaar.

N= Noodzakelijk.

W= Wenselijk.

Inventarisatie financiële ontwikkelingen 2009-2012							
Programma	Onderwerp	O N W	Begroting 2009 €	Meerjarenraming			Totaal
				Raming 2010 €	Raming 2011 €	Raming 2012 €	2009 tot en met 2012
1	Shared Service Center (SSC) ict Regio Rivierenland	O	20.000	50.000	20.000	0	90.000
	Informatiebeleidsplan	O	154.000	230.000	76.000	80.000	540.000
	Verkiezingen	O	10.000	9.600	9.200	8.800	37.600
	Nieuw gemeentehuis	O	0	0	0	875.000	875.000
	Formatie- omvang	O	333.000	333.000	333.000	333.000	1.332.000
	Leeftijdsbewust personeelsbeleid	N	30.000	10.000	10.000	10.000	60.000
	Uitbreiding griffie	W	30.000	30.000	30.000	30.000	120.000
	Budget inhuur derden	O	100.000	100.000	100.000	100.000	400.000
	Geluidsinstallatie thema/voorber. raadsvergaderingen	O	20.000	0	0	0	20.000
	Hogere bijdrage Regio Rivierenland	O	100.000	100.000	100.000	100.000	400.000
2	Criminaliteitspreventie	O	20.000	20.000	20.000	20.000	80.000
3	Landschapsontwikkelingsplan	N	0	0	0	0	0
	Waterplan	O	19.000	23.000	8.000	0	50.000
	Parkeerbeleid	N	15.000	0	0	0	15.000
5	Huisvestingszorg onderwijs	O	-90.000	-9.000	-40.000	-175.000	-314.000
6	Huisvesting Bibliotheek Opheusden	O	0	12.500	12.500	12.500	37.500
	Huisvesting Bibliotheek Ochten	W	0	12.500	12.500	12.500	37.500
	Gebiedsgericht Cultuurbereik Rivierenland	W	4.000	4.000	4.000	4.000	16.000
	RSA/RSP	N	0	0	0	0	0
7	Digitalisering WMO dossiers	N	10.000	0	0	0	10.000
	Totaal		775.000	925.600	695.200	1.410.800	3.806.600
		O	686.000	869.100	638.700	1.354.300	3.548.100
		N	55.000	10.000	10.000	10.000	85.000
		W	34.000	46.500	46.500	46.500	173.500
			775.000	925.600	695.200	1.410.800	3.806.600
			0	0	0	0	0

7. Nieuwe situatie/meerjarenperspectief

A. Meerjarenperspectief versus begrotingsresultaat

Overzicht Financiële Positie 2008-2012						
	Begroting 2008 €	Begroting 2009 €	Meerjarenraming			Totaal 2009 tot en met 2012
			Raming 2010 €	Raming 2011 €	Raming 2012 €	
Financiële positie 2008-2012 incl. bestaand en nieuw beleid	58.889	276.276	-26.990	-688.751	-700.000	-1.139.465
+ = tekort - = overschot						
Financiële Kaderstelling						
Vrijmaken van bestemmingsreserves	0	0	0	0	430.000	430.000
50% dekking toerekingen uren Grondexploitatie	0	0	0	0	350.000	350.000
Niet meer benodigde dekkingsmiddelen	0	0	0	0	-275.000	-275.000
Totaal financiële ontwikkelingen	0	0	0	0	505.000	505.000
Financiële positie 2008-2012 incl. financiële kaderstelling	58.889	276.276	-26.990	-688.751	-195.000	-634.465
+ = tekort - = overschot						
Financiële Ontwikkelingen						
A Resultaat Jaarrekening	0	0	0	0	0	0
B Resultaat Bestuursrapportage 1 2008	-68.531	-214.641	-215.924	-268.863	-270.000	-969.428
C Ontwikkelingen algemene uitkering	0	-399.959	-316.429	-157.704	-248.550	-1.122.642
D Reserves en voorzieningen	0	0	0	0	0	0
E Vrijval kapitaallasten	0	0	0	0	-44.934	-44.934
F Belastingen en Heffingen	0	0	0	0	0	0
G Grondexploitaties	0	0	0	0	0	0
Totaal financiële ontwikkelingen	-68.531	-614.600	-532.353	-426.567	-563.484	-2.137.004
Financiële positie 2008-2012 incl. financiële kaderstelling en financiële ontwikkelingen	-9.642	-338.324	-559.343	-1.115.318	-758.484	-2.771.469
+ = tekort - = overschot						
Financiële Ontwikkelingen Programma's						
Onontkoombaar	0	686.000	869.100	638.700	1.354.300	3.548.100
Noodzakelijk	0	55.000	10.000	10.000	10.000	85.000
Wenselijk	0	34.000	46.500	46.500	46.500	173.500
Totaal financiële ontwikkelingen programma's	0	775.000	925.600	695.200	1.410.800	3.806.600
Financiële positie 2009-2012 incl. financiële kaderstelling						
Fin. ontwikkelingen en fin. ontwikkelingen programma's	-9.642	436.676	366.257	-420.118	652.316	1.035.131
+ = tekort - = overschot						

B. Conclusie en advies

Aan de hand van vorenstaande tabellen moet helaas worden geconstateerd, dat de meerjarenbegroting 2009-2012 niet sluitend is. Daarom dienen maatregelen in overweging te worden genomen, die per saldo leiden tot een structureel sluitende (meerjaren)begroting.

Deze worden in onderstaande tabel genoemd en vervolgens daaronder toegelicht.

De raad wordt bij behandeling van deze Kadernota 2009-2012 gevraagd om een uitspraak over alle voorgestelde onderdelen uit het hieronder beschreven dekkingsplan.

Dekkingsplan						
	Begroting 2009 €	Meerjarenraming			Totaal 2009 tot en met 2012	
		Raming 2010 €	Raming 2011 €	Raming 2012 €		
1	Verhoging leges	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-200.000
2	Toerekening ruimtelijke projecten	0	0	0	-100.000	-100.000
3	Verhoging OZB boven inflatie	-37.000	-75.000	-112.000	-150.000	-374.000
4	Geen uitbreiding avondopenstelling	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-200.000
5	MSP Brandweer, buitendienst en gladheidbestrijding	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-80.000
6	Monumenten geen subsidies	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-120.000
7	Bezuiniging onderhoud openbare groen	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-40.000
8	Raadsvergaderingen in de Notenkalk	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	-32.000
9	Eenhoofdige directie	0	0	0	-30.000	-30.000
10	experimenteer/incidentele subsidies	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-60.000
11	Schoolmaatschappelijk werk	-35.000	0	0	0	-35.000
12	Verlaging percentage grondexploitatie naar 35%	0	0	0	-105.000	-105.000
13	Bijdrage uit bestemmingsreserve nieuwbouw gemeentehuis	0	0	0	-137.500	-137.500
14	Geen extra toevoeging aan de reserve grondexploitatie		-500.000	0	0	-500.000
15	WWB	-67.500	-162.000	-162.000	-162.000	-553.500
16	Verhoging tarieven lijkbezorgingsrechten	-50.000	-100.000	-100.000	-100.000	-350.000
	totaal dekkingsmiddelen	-372.500	-1.020.000	-557.000	-967.500	-2.917.000
	Financiële positie 2009-2012 incl. kaderstelling	436.676	366.257	-420.118	652.316	1.035.131
	Resultaat	64.176	-653.743	-977.118	-315.184	-1.881.869

Toelichting op het dekkingsplan

1. Verhoging leges

Meer bouwvergunningen als gevolg van intensivering projecten; daarnaast is de opbouw van de verschillende tarieven geactualiseerd.

2. Toerekening ruimtelijke projecten

Bij de toerekening van uren aan ruimtelijke projecten wordt gerekend met een commercieel uurtarief.

3. Verhoging OZB boven inflatie

Iedere procent verhoging van de tarieven van de OZB levert een bedrag van € 37.000 op. Voorgesteld wordt om vanaf 2009 tot en met 2012 jaarlijks een OZB stijging mee te nemen boven het inflatie percentage van 1%.

4. Geen uitbreiding avondopenstelling

In de uitbreiding van de formatieomvang is rekening gehouden met een tweede avondopenstelling op donderdagavond. Indien deze maatregel niet wordt doorgevoerd levert dat een verlaging van het gevraagde budget op van € 50.000. De score voor klanttevredenheid zal dan niet verbeteren.

5. Materieelspreidingsplannen

Het actualiseren van de materieelspreidingsplannen van brandweer, buitendienst en gladheidbestrijding moet een besparing opleveren van € 20.000.

6. Geen subsidies monumenten

Indien geen subsidies voor monumenten meer worden verstrekt levert dit een besparing van € 30.000 op.

7. Bezuiniging onderhoud openbare groen

Het betreft hier een taakstellende bezuiniging op Openbaargroen van € 10.000.

8. Raadsvergaderingen in Notenkalk

Indien de raadsvergaderingen niet meer op locatie worden gehouden, maar in De Notenkalk, levert dat een kostenbesparing van € 8.000 op.

9. Eénhoofdige directie

De invoering van het bedrijfsvoeringconcept en de kanteling van de organisatie is een veranderingstraject dat een aantal jaren zal vergen. In het kader van de opzet van het directiemodel is derhalve gesproken over het op termijn teruggaan naar een éénhoofdige directie. Zodra daarvan sprake is zal er wel een stafmedewerker voor in de plaats moeten komen.

10. Experimenteer/incidentele subsidies

In verband met een andere prioriteitstelling is de afgelopen jaren nagenoeg geen aandacht besteed aan het stimuleren van de mogelijkheden van het aanvragen van experimenteersubsidies. Om die reden is daarop slechts een marginaal beroep gedaan. Daarnaast worden overschotten op reguliere subsidies (mede a.g.v. fluctuaties in leden en activiteitenaanbod) toegevoegd aan de post incidentele subsidies. De afgelopen jaren is gebleken, dat beide posten toereikend zijn. Om die reden wordt voorgesteld deze in totaal te verlagen met € 15.000.

11. Schoolmaatschappelijk werk

In de begroting van 2008 is een bedrag van € 50.000 voor schoolmaatschappelijk werk opgenomen. Op dit moment worden daar alleen de coördinatiekosten van het ZAT ad € 15.000 op geboekt. De discussie over schoolmaatschappelijk werk vindt nog steeds plaats (identiteitskwesitie). De verwachting is dat daarover eind 2008/begin 2009 duidelijkheid komt. Om die reden kan het bedrag voor 2009 komen te vervallen. Voor 2009 levert dat een éénmalig voordeel op van € 35.000.

12. Verlaging percentage grondexploitatie als onvoorzien

Bij de discussie over de kaderstelling is voorgesteld om voor 50% van de toegerekende begrote uren aan de grondexploitaties een budget onvoorzien te vormen. Dit percentage kan ook lager worden vastgesteld. Voorgesteld wordt om dit percentage in 2012 terug te brengen naar 35%.

13. Bijdrage uit bestemmingsreserve nieuwbouw gemeentehuis

Zoals uit de jaarrekening 2007 blijkt zal het weerstandsvermogen in 2011 naar verwachting een ratio 2 (uitstekend) hebben bereikt. Indien een ratio van 1,5 (ruim voldoende) wordt aangehouden kan uit de Algemene reserve naar verwachting een bedrag van € 5,5 miljoen vrijvallen. Daarmee kan dan een reserve worden gevormd ter gedeeltelijke dekking van de kapitaallasten van een nieuw gemeentehuis.

De geschatte risico's in 2011 bedragen afgerond € 2,9 miljoen. Bij een ratio van 1,5 moet de weerstandcapaciteit € 4,4 miljoen bedragen (1,5 maal € 2,9 miljoen is € 4,4 miljoen). Het effect voor de algemene reserve is te lezen in de navolgende tabel:

Algemene reserve	2008	2009	2010	2011	2012
Stand per 01-01	1.231.752	1.325.816	1.397.423	1.469.030	1.540.637
Stortingen		0	0	0	0
Saldo jaarrekening 2007	12.815	0	0	0	0
Saldo bestuursrapportage 1 2008	9.642	0	0	0	0
Aflossing Vintens	71.607	71.607	71.607	71.607	
Verminderen bestemmingsreserves	0	0	0	0	4.900.000
totaal stortingen	94.064	71.607	71.607	71.607	4.900.000
Onttrekkingen	0	0	0	0	0
Verlaging ratio weerstandscapaciteit					5.500.000
totaal onttrekkingen	0	0	0	0	5.500.000
Stand per 31-12	1.325.816	1.397.423	1.469.030	1.540.637	940.637

Zoals u kunt zien blijft er nog een bedrag in de algemene reserve beschikbaar van € 0,9 miljoen ultimo 2012. Overige onderdelen van de weerstandscapaciteit (te weten reserve grondexploitatie, stille reserves en reserve nieuwbouw gemeentehuis) bedragen naar verwachting op dat moment € 3,5 miljoen, zodat tenminste een weerstandscapaciteit van € 4,4 miljoen resteert.

14. Geen extra toevoeging aan de reserve grondexploitatie

Bij de behandeling van de programmabegroting 2007-2010 is besloten van het begrotingsoverschot in het jaar 2010 een bedrag van € 500.000 te storten in de Algemene reserve en eenzelfde bedrag in de Algemene reserve grondexploitatie. Ten behoeve van het sluitend maken van de (meerjaren)begroting 2008-2011 is besloten eerstgenoemde storting terug te draaien. Gelet op het gunstige weerstandsvermogen lijkt het verantwoord om ook de storting in de Algemene reserve grondexploitatie niet uit te voeren.

15. Wet werk en bijstand

In het bestuursakkoord dat is gesloten tussen het rijk en de VNG zijn afspraken gemaakt om het aantal Wwb-ers terug te dringen. Die afspraken gelden ook voor Tiel. Volgens het bestuursakkoord zijn dat er voor:

- 2009 -/- 5
- 2010 -/- 12
- vanaf 2011 -/- 19

Per Wwb-er gaat het daarbij om een bedrag van € 13.500. Kijkend naar de uitstroom van de afgelopen twee jaren kan dit als realistisch worden beschouwd.

In de 1^e bestuursrapportage 2008 is al rekening gehouden met een daling van het aantal Wwb-ers en de structurele verlaging van het I-deel, zodat dit nog aanvullend kan worden opgenomen.

In de meerjarenraming tot en met 2012 is rekening gehouden met een uitstroom van maximaal 12 cliënten m.i.v. 2010 om de volgende redenen:

- onzekerheid omtrent de economische ontwikkeling;
- steeds meer inspanningen om betrokkenen aan het werk te krijgen;
- door de pardonregeling is de kans aanwezig dat er meer uitkeringsgerechtigden komen;
- onbekendheid omtrent de ontwikkeling van het Inkomensdeel.

16. Verhoging tarieven lijkbezorgingrechten

Het dekkingspercentage voor de lijkbezorgingrechten bedraagt 67%. Thans wordt er gewerkt aan een nota totaalplan begraafplaatsen. Hierin zal een doorkijk worden gegeven van de kostenontwikkeling op de langer termijn.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor de lijkbezorgingrechten meer kostendekkend te maken.

